
EUGEN CIOCLEA ȘI POEZIA ANTIPOETICULUI

Lucia STEGARESCU, masterandă

CZU: 821.135.1-1(478).09

luciestegarescu5@gmail.com

Cette recherche met en évidence l'esthétique postmoderniste d' Eugen Cioclea à travers la dualité de la poésie moderne, les stratégies textuelles circonscrites à la poétique et à l'antipoétique dans l'œuvre de l'auteur bessarabe, ces concepts désignant deux dimensions essentielles du processus de l'interprétation et la création de textes littéraires en général et la création de poètes postmodernes bessarabes, en particulier.

Încercând să se delimiteze de spiritul impersonal, solemn și metaforizant, căutător de esențe al liricii șaizeciste, poezii generației '80 vin să revigoreze capacitatea expresivă a limbajului poetic, mizând pe concretețea dramatică a realului și pe asumarea noii lumi a poeziei. Sistemul de referință al actului poetic devine individul și efortul acestuia de a experimenta, de a explora spațiul interior, subconștientul, în timp ce scriitorul însuși reprezintă „un generator de realitate și un fabricant de poezie, de corelativi obiectivi” [1, p. 83].

Raportând poezia modernă românească la cea europeană, am semnalat manifestarea unor caracteristici poetice cum sunt „categoriile negative” ale lui Hugo Friedrich, care, deși valorificate în perioade asincrone și în modalități diferite, au pătruns din aceeași intenție a literaturii de a aduce o poetică nouă, orientată spre interiorizare neutră, haos, fragmentarismul lumii, magia limbajului, amplificată de obscuritate și fantezie creatoare.

Consacrând un alt mod de a gândi poezia, generația optzecistă este cea care a impus o întregă galerie de autori rafinați (Emilian Galaicu-Păun, Andrei Țurcanu, Vsevolod Cernei), printre care se remarcă și „cel mai trist poet din Europa” – Eugen Cioclea. Acest creator inventiv, cu vocația insolitului, atât de familiarizat cu discursivitatea tranzitivă, vine să „deschidă ecluzele lumii, invocând palele de vânt care să dinamizeze aerul stătut al conservatismului literar și, nu mai puțin, al celui social-politic” [2, p. 143]. Poet anticlofil, Eugen Cioclea anticipează o nouă estetică literară, caracterizată de un

postmodernism soft. Bineînțeles, această răsturnare programatică va crea dacă nu incomodități unora, cel puțin o anumită rumoare pe scara neoficială a valorilor: „Vă spun pe șleau ce cred și ce mă doare./(N-am nicio rudă printre diplomați!)/ Acreditat de frunza căzătoare./scriu reportaje lungi./de pe urlați” (*Matrice*).

În suprafața poetică a lui Cioclea identificăm și o multitudine de poeme care-și trag seva din ideea națională, numai că este vorba despre o abordare tipic ciocliană – de reversiune și subversiune – „Nu există popoare mărunte./ Ele există sau nu există defel./ Pledez pentru semnul de egalitate/ dintre firul de iarbă și/ turnul Eiffel.”

Cert este că Eugen Cioclea marchează începutul unei etape de tranziție spre o nouă poeticitate, o nouă estetică, o poezie a antipoeticului care, potrivit lui Alexandru Burlacu, reprezintă o reacție la lirica intimă și cuminte, la elogiul rânduieilor și gesturilor ritualice. În fapt, antipoeticul lui Cioclea rezidă nu în condamnarea poeticității, ci, mai degrabă, în afirmarea unui nou stil al implicării în tipologia lirică, cu o atitudine spontană și ironic-demitizantă, ce anunță configurarea unei noi imagini a poeziei basarabene. Or, poetul se remarcă a fi un sfidător al gustului comun și impresionează prin spiritul-i decomplexat, justițiar, spărgător de convenții și de inerții lirice.

Prin intermediul unui limbaj tăios care aruncă adevăruri incomode, eul liric al lui Cioclea „contestă valorile consacrate, idealitatea falsă, maximalismul etic, monumentalizările goale; e susceptibil la prețiozitatea poeziei arcadice și enervat pe accepțiile permanente ale convenției literare, reprezentată de sistemul de referințe al canonului tradiționalist, conceput ca unul nenatural, contrafăcut, în care „soarele-i cu coadă de păun” [3, p. 32].

Sentențios și raționalist, poezia lui Eugen Cioclea este totuși populată de teme variate, cum ar fi dragostea, efemeritatea, moartea, sentimentul patriotic și, bineînțeles, ars poetica. Impregnat de o mentalitate dialectică, universul liric cioclian se caracterizează, înainte de toate, nu prin imagini artistice efervescente și reflexive, ci prin capacitatea extraordinară de a revoluționa limbajul artistic, poetul reușind să „poezească” adevărul și realitatea în cea mai naturală formă a lor.

În prefața volumului de debut *Alternativa numitorului comun*, Eugen Lungu observa cu perspicacitate că „prima relație ce ți-o lasă

poezia lui Eugen Cioclea e cea a unei flagrante spontaneități: pe cămașa versului nu transpare starea efortului, nu se simte râvna găfâită de a face *oricum* și *oricând* poezie, de a biciui slovele să intre în raporturi scârțâitoare, dar hiperpoetice. Poezia lui – după cum o spune Cioclea însuși – *se întâmplă*” [3, p. 32].

O reușită *întâmplare* poetică este textul *Decât așa...*, care face parte din cel de-al doilea volum al autorului – *Alte dimensiuni* și care certifică, în esență, crezul său poetic: de a sfida maximalismul programatic al „bolnavilor de limbă cu certificat”. Așadar, eul cioclian găsește o alternativă pentru a-și păstra intact spiritul demn de luptător, dar și verticalitatea, iar aceasta este evadarea în spațiul sacru – în natura care amintește de izvoare: „Decât așa, mai bine e s-ascult/ ce zice-un tei dezmoștenit de floare/ sau stau lipit cu fruntea strâns și mult/ de burta unei pietre oarecare”.

Fiind un creator inedit, al cărui discurs se remarcă printr-o simplitate ritmat-tensionantă a versurilor nutrite dintr-un fond lexical de bază, Eugen Cioclea a fost luat în vizorul exegezei nu doar datorită spiritului său justițiar, contestatar și incomod, ci și din motiv că poetul vine să dezmințască stereotipurile metafizice, înlocuindu-le cu sincerități curajoase, ingenioase și originale ca expresie și concept. Or, pe bună dreptate, Emilian Galaicu-Păun constată că „poezia lui Cioclea este viguroasă, de o vitalitate de neegalat, ce conține mai multă hemoglobină decât toată (leșinata!) poezia sovietică moldovenească luată la un loc” [4, p. 122].

În cazul universului liric al lui Eugen Cioclea se produce ineditul, însă: poezia nu se vrea categorisită după principii și trăsături, ci pătrunsă, trăită, orientată spre „ușa spartă în realitate”. Or, în majoritatea operelor ciocliene se recurge la reabilitarea elegiei sentimentale, introducându-se biografia în poezie, se deschide imaginația lirică spre social, iar autorul comentează istoria în stil grav, aluziv și sarcastic. Perimetrul poetic al lui Eugen Cioclea este reprezentat de un nou avangardism, ce presupune o rostire ironică, dură, mizând, în primul rând, pe efectul de sinceritate: „Am stat și eu la masa lor./ Cu o condiție. Să tac./ Vorbeau pe rând, vorbeau în cor – / eu trebuia să mă prefac” (*Cina irodică*).

Dizolvate în tonalități euforice sunt, în poezia ciocliană, autonimi-cirea, nota de revoltă, teribilistă și narcisistă, dar și spiritul negației

care înseamnă „a face abstracție de noul sistem de referință al poeziei, de corporalitatea imaginarului” [3, p. 35]. Astfel, poezia nu rămâne la nivelul exprimării crizelor, ci devine un cântec salvator al acestora: „Imaginează-ți că nu s-a deschis parașuta./ Se mai întâmplă! Astfel și eu, iată-mă cad./ Dar încă e mult până jos, am timp berechet,/ cât să mai spun o seamă de vorbe/ și chiar să mă rad” (*Cădere liberă*). Odată cu Eugen Cioclea, poezia românească acumulează o nedezmănițită forță imagistică și prozodică, înscriindu-se într-un veritabil cerc expresiv. Or, pe bună dreptate, versurile poetului, fiind racordate la imperativul noii lumi, sunt capabile să metabolizeze cuvântul, spre a-l transforma chiar în materia lirismului.

În fond, creația lui Eugen Cioclea îi reconfirmă acestuia statutul de poet al furorii, nonconformist și boem, care iese decis din ritualitatea rostirii și din festivitatea imaginativă, inaugurând un limbaj abrupt, vitriolant și acustic. Prin textele sale temperamentale, construite în ritmul pseudograv al prozaismului existențial și al biografismului, teoretizate și implicate scriptural în poezia realului, Eugen Cioclea a reușit nu doar să resusciteze poezia modernă din perspectiva antipoeticului, ci, totodată, s-o plaseze sub semnul originalității discursiv-estetice, câștigându-și, astfel, o imagine inconfundabilă în competiția postmodernă.

Referințe:

1. MUȘINA, Al. *Eseu asupra poeziei moderne. Teoria și practica literaturii*. Chișinău: Cartier, 2017.
2. LEAHU, N. *Poezia generației '80: Eseu*. Chișinău: Cartier, 2015.
3. BURLACU, Al. Eugen Cioclea: Estetica anti-poeticului. În: *Metaliteratură*, 2014, nr. 3-4,
4. RĂILEANU, V. *Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare*. Chișinău: Foxtrot, 2015.

*Recomandat
Dorina ROTARI, dr., lector univ.*